

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

മഹർഷി വേദവ്യാസപ്രണീതം ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ പഞ്ചമസ്കന്ധേ പഞ്ചമോഽധ്യായഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ
ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ
ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ
ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ
ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം
॥ പഞ്ചമസ്കന്ധേ പഞ്ചമോഽധ്യായഃ ॥

ഋഷഭ ഉവാച

നായം ദേഹോ ദേഹഭാജാം നൃലോകേ
കഷ്ടാൻ കാമാനർഹതേ വിഡ്ഢുജാം യേ |
തപോ ദിവ്യം പുത്രകാ യേന സത്ത്വം
ശുദ്ധ്യദ്യസ്മാദ് ബ്രഹ്മസൗഖ്യം ത്വന്നന്തം || 1 ||

മഹത്തേസവാം ദ്വാർമാഹുർവിമുക്തേ -
സ്തമോദ്വാരം യോഷിതാം സംഗിസംഗം |
മഹാന്തസ്തേ സമചിത്താഃ പ്രശാന്താ
വിമന്യവഃ സുഹൃദഃ സാധവോ യേ || 2 ||

യേ വാ മയിശേ കൃതസൗഹൃദാർഥാ
ജനേഷു ദേഹംഭരവാർതികേഷു |
ഗൃഹേഷു ജായാത്മജരാതിമത്സു
ന പ്രീതിയുക്താ യാവദർമാശ്ച ലോകേ || 3 ||

നൂനം പ്രമത്തഃ കുരുതേ വികർമ
യദിന്ദ്രിയപ്രീതയ ആപുണോതി |
ന സാധു മന്യേ യത ആത്മനോഽയ -
മസന്നപി ക്ലേശഭ ആസ ദേഹഃ || 4 ||

പരാഭവസ്താവദബോധജാതോ

യാവന്ന ജിജ്ഞാസത ആത്മതത്ത്വം |
യാവത്ക്രിയാസ്താവദിദം മനോ വൈ
കർമാത്മകം യേന ശരീരബന്ധഃ || 5 ||

ഏവം മനഃ കർമവശം പ്രയുജ്ഞതേ

അവിദ്യയാ്ത്മന്യുപധീയമാനേ |
പ്രീതിർന യാവൻമയി വാസുദേവേ
ന മുച്യതേ ദേഹയോഗേന താവത് || 6 ||

യദാ ന പശ്യത്യയഥാ ഗുണേഹാം

സ്വാർഥേ പ്രമത്തഃ സഹസാ വിപശ്ചിത് |
ഗതസ്ത്വതിർവിനതി തത്ര താപാ -
നാസാദ്യ മൈഥുന്യമഗാരമജ്ഞഃ || 7 ||

പുംസഃ സ്ത്രിയാ മിഥുനീഭാവമേതം

തയോർമിഥോ ഹൃദയഗ്രന്ഥിമാഹുഃ |
അതോ ഗൃഹക്ഷേത്രസുതാപ്തവിത്തെ -
ർജനസ്യ മോഹോഽയമഹം മമേതി || 8 ||

യദാ മനോഹൃദയഗ്രന്ഥിരസ്യ

കർമാനുബദ്ധോ ദൃഢഃ ആശ്ലഥേത |
തദാ ജനഃ സമ്പരിവർതത്യേസ്മാദ്
മുക്തഃ പരം യാത്യതിഹായ ഹേതും || 9 ||

ഹംസേ ഗുരൗ മയി ഭക്ത്യാനുവൃത്യാ

വിതൃഷ്ണയാ ദ്വന്ദ്വതിതിക്ഷയാ ച |
സർവത്ര ജ്ഞോർവ്യസനാവഗത്യാ
ജിജ്ഞാസയാ തപസേഹാനിവൃത്തയാ || 10 ||

മത്കർമ്മഭീർമത്കഥയാ ച നിത്യം
 മദ്ദേവസംഗാദ് ഗുണകീർത്തനാൻമേ |
 നിർവൈരസാമ്യോപശമേന പുത്രോ
 ജിഹാസയാ ദേഹഗേഹാത്മബുദ്ധേഃ || 11 ||

അധ്യാത്മയോഗേന വിവിക്തസേവയാ
 പ്രാണേന്ദ്രിയാത്മാഭിജയേന സദ്യുക്ത |
 സച്ഛുദ്ധയാ ബ്രഹ്മചര്യേണ ശശ്വ -
 ദസമ്പ്രമാദേന യമേന വാചാം || 12 ||

സർവത്ര മദ്ഭാവവിചക്ഷണേന
 ജ്ഞാനേന വിജ്ഞാനവിരാജിതേന |
 യോഗേന ധൃത്യുദ്യമസത്തയുക്തോ
 ലിംഗം വ്യപോഹേത്കുശലോഹമാഖ്യം || 13 ||

കർമാശയം ഹൃദയഗ്രന്ഥിബന്ധ -
 മവിദ്യയാഽസാദിതമപ്രമത്തഃ |
 അനേന യോഗേന യഥോപദേശം
 സമ്യഗ്വ്യപോഹ്യോപരമേത യോഗാത് || 14 ||

പുത്രാംശ്ച ശിഷ്യാംശ്ച നൃപോ ഗുരുർവാ
 മൽലോകകാമോ മദനുഗ്രഹാർഥഃ |
 ഇത്ഥം വിമന്യുരനുശിഷ്യാദതജ്ജ്ഞാൻ
 ന യോജയേത്കർമസു കർമ്മമൂഢാൻ |
 കം യോജയൻമനുജോഽർഥം ലഭേത
 നിപാതയന്നഷ്ടദൃശം ഹി ഗർഭതേ || 15 ||

ലോകഃ സ്വയം ശ്രേയസി നഷ്ടദൃഷ്ടി -
 ര്യോഽർഥാൻ സമീഹേത നികാമകാമഃ |

അന്യോന്യവൈരഃ സുഖലേശഹേതോ -

രന്നന്തദുഃഖം ച ന വേദ മൂഢഃ || 16 ||

കസ്തം സ്വയം തദഭിജ്ഞാ വിപശ്ചിദ്

അവിദ്യായാമന്തരേ വർത്തമാനം |

ദൃഷ്ട്വാ പുനസ്തം സഘൃണഃ കുബുദ്ധിം

പ്രയോജയേദുത്പഥഗം യഥാസ്ഥം || 17 ||

ഗുരുർന സ സ്യാത്വജനോ ന സ സ്യാത്

പിതാ ന സ സ്യാജ്ജനനീ ന സാ സ്യാത് |

ദൈവം ന തത്ത്വാന പതിശ്ച സ സ്യാ -

ന്ന മോചയേദ്യഃ സമുപേതമൃത്യും || 18 ||

ഇദം ശരീരം മമ ദുർവിഭാവ്യം

സത്തും ഹി മേ ഹൃദയം യത്ര ധർമഃ |

പൃഷ്ടോ കൃതോ മേ യദധർമ ആരാദ്

അതോ ഹി മാമൃഷഭം പ്രാഹുരാർയാഃ || 19 ||

തസ്മാദ്ഭവന്തോ ഹൃദയേന ജാതാഃ

സർവേ മഹീയാംസമമും സനാഭം |

അക്ലിഷ്ടബുദ്ധ്യാ ഭരതം ഭജധ്യം

ശുശ്രൂഷണം തദ്ഭരണം പ്രജാനാം || 20 ||

ഭൂതേഷു വീരുദ്ഭ്യ ഉദുത്തമാ യേ

സരീസ്യപാസ്തേഷു സബോധനിഷ്ഠാഃ |

തതോ മനുഷ്യാഃ പ്രഥമാസ്തതോപി

ഗന്ധർവസിദ്ധാ വിബുധാനുഗാ യേ || 21 ||

ദേവാസുരേഭ്യോ മഘവത്പ്രധാനാ

ദക്ഷാദയോ ബ്രഹ്മസുതാസ്തു തേഷാം |

ഭവഃ പരഃ സോഽഥ വിരിഞ്ചവീര്യഃ

സ മത്പരോഽഹം ദ്വിജദേവദേവഃ || 22 ||

ന ബ്രാഹ്മണൈസ്തുലയേ ഭൂതമന്യത്

പശ്യാമി വിപ്രാഃ കിമതഃ പരം തു |

യസ്മിന്യദിഃ പ്രഹുതം ശ്രദ്ധയാഹ -

മശ്നാമി കാമം ന തമാഗ്നിഹോത്രേ || 23 ||

ധൃതാ തനുരുശതീ മേ പുരാണീ

യേനേഹ സത്ത്വം പരമം പവിത്രം |

ശമോ ദമഃ സത്യമനുഗ്രഹശ്ച

തപസ്തിതിക്ഷാന്നുഭവശ്ച യത്ര || 24 ||

മത്തോഽപ്യനന്താത്പരതഃ പരസ്മാത്

സ്വർഗാപവർഗാധിപതേർന കിഞ്ചിത് |

യേഷാം കിമു സ്യാദിതരേണ തേഷാ -

മകിഞ്ചനാനാം മയി ഭക്തിഭാജാം || 25 ||

സർവാണി മദ്ധിഷ്ഠ്യതയാ ഭവദ്ഭി -

ശ്ചരാണി ഭൂതാനി സുതാ ധ്രുവാണി |

സംഭാവിതവ്യാനി പദേ പദേ വോ

വിവിക്തദ്യുഗ്ഭിസ്തദുഹാർഹണം മേ || 26 ||

മനോവചോദ്യക്കരണേഹിതസ്യ

സാക്ഷാത്കൃതം മേ പരിബർഹണം ഹി |

വിനാ പുമാൻ യേന മഹാവിമോഹാത്

കൃതാന്തപാശാന്ന വിമോക്തുമീശേത് || 27 ||

ശ്രീശുക ഉവാച

ഏവമനുശാസ്യാത്മജാൻ സ്വയമനുശിഷ്ടാനപി

ലോകാനുശാസനാർഥം മഹാനുഭാവഃ പരമസുഹൃദ് -
 ഭഗവാനൃഷഭാപദേശ ഉപശമശീലാനാ -
 മുപരതകർമ്മണാം മഹാമുനീനാം ഭക്തിജ്ഞാന -
 വൈരാഗ്യലക്ഷണം പാരമഹംസ്യധർമ്മമുപശിക്ഷമാണഃ
 സ്വതന്ത്രയശതജ്യേഷ്ഠം പരമഭാഗവതം
 ഭഗവജ്ജനപരായണം ഭരതം ധരണിപാലനായാ -
 ഭിഷിച്യ സ്വയം ഭവന ഏവോർവരിതശരീരമാത്ര -
 പരിഗ്രഹ ഉൻമത്ത ഇവ ഗഗനപരിധാനഃ
 പ്രകീർണകേശ ആത്മൻയാരോപിതാഹവനീയോ
 ബ്രഹ്മാവർതാത്പ്രവവ്രാജ || 28 ||

ജഡാന്ധമൂകബധിരപിശാചോൻമാദകവദവധൂതവേഷോ -
 ഽഭിഭാഷ്യമാണോഽപി ജനാനാം ഗൃഹീതമൗന -
 വ്രതസ്തുഷ്ണീം ബഭൂവ || 29 ||

തത്ര തത്ര പുരഗ്രാമാകരവേടവാടഖർവടശിബിരവ്രജഘോഷ -
 സാർഥഗിരിവനാശ്രമാദിഷ്ടനുപഥമവനിചരാപസദൈഃ
 പരിഭൂയമാനോ മക്ഷികാഭിരിവ വനഗജസ്തർജനതാഡനാ -
 വമേഹനഷ്ഠീവനഗ്രാവശക്യദ്രജഃപ്രക്ഷേപപൂതി -
 വാതദുരൂക്തൈസ്തദവിഗണയന്നേവാസത്സംസ്ഥാന
 ഏതസ്മിൻ ദേഹോപലക്ഷണേ സദപദേശ ഉഭയാനുഭവ -
 സ്വരൂപേണ സ്വമഹിമാവസ്ഥാനേനാസമാരോപിതാ -
 ഹമ്മമാഭിമാനത്യാദവിഖണ്ഡിതമനാഃ പൃഥിവീമേകചരഃ
 പരിബഭ്രാമ || 30 ||

അതിസുകുമാരകരചരണോരഃസ്ഥലവിപുലബാഹുംസഗലവദനാ -
 ദ്യവയവവിൻയാസഃ പ്രകൃതിസുന്ദരസ്വഭാവഹാസസുമുഖോ
 നവനലിനദലായമാനശിശിരതാരാരുണായതന്ത്രയനരൂചിരഃ

സദ്യശസുഭഗകപോലകർണകംഠനാസോ വിഗൂഢസ്ഥിതവദന -
 മഹോത്സവേന പുരവനിതാനാം മനസി കൂസുമശരാസനമു -
 പദധാനഃ പരാഗവലംബമാനകുടിലജടിലകപിശകേശ -
 ഭൂരിഭാരോഽവധൂതമലിനനിജശരീരേണ ഗ്രഹഗൃഹീത
 ഇവാദ്യശൃത || 31 ||

യർഹി വാവ സ ഭഗവാൻ ലോകമിമം യോഗസ്യാദ്ധാ
 പ്രതീപമിവാചക്ഷാണസ്തത്പ്രതിക്രിയാകർമ്മ ബീഭത്സിതമിതി
 വ്രതമാജഗരമാസ്ഥിതഃ ശയാന ഏവാശ്നാതി പിബതി
 ഖാദത്യവമേഹതി ഹദതി സ്ഥ ചേഷ്ടമാന ഉച്ചരിത
 ആദിഗ്ധോദ്ദേശഃ || 32 ||

തസ്യ ഹ യഃ പുരീഷസുരഭിസൗഗന്ധ്യവായുസ്തം ദേശം
 ദശയോജനം സമന്താത് സുരഭിം ചകാര || 33 ||

ഏവം ഗോമൃഗകാകചര്യയാ വ്രജംസ്തിഷ്ഠന്നാസീനഃ ശയാനഃ
 കാകമൃഗഗോചരിതഃ പിബതി ഖാദത്യവമേഹതി സ്ഥ || 34 ||

ഇതി നാനായോഗചർയാചരണോ ഭഗവാൻ കൈവൽയപതിരൂഷ -
 ഭോഽവിരതപരമമഹാനന്ദാനുഭവ ആത്മനി സർവേഷാം
 ഭൂതാനാമാത്മഭൂതേ ഭഗവതി വാസുദേവ ആത്മനോഽവ്യവ -
 ധാനാനന്തരോദരഭാവേന സിദ്ധസമസ്താർഥപരിപൂർണോ
 യോഗൈശ്വർയാണി വൈഹായസമനോജവാന്തർധാനപരകായ -
 പ്രവേശദുരഗ്രഹണാദീനി യദ്യുക്തയോപഗതാനി നാഞ്ജസാ
 നൃപ ഹൃദയേനാഭ്യനന്ദത് || 35 ||

|| ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
 പഞ്ചമസ്കന്ധേ ഋഷഭദേവാനുചരിതേ പഞ്ചമോദ്യായഃ ||